

Iga Bańkowska

Kalendarium wydarzeń w Archiwum Państwowym w Szczecinie w 2019 roku

11 stycznia w siedzibie Archiwum Państwowego w Szczecinie odbyło się wręczenie nagród laureatom II edycji konkursu genealogiczno-historycznego dla uczniów klas VII szkół podstawowych pt. „Skąd mój ród, skąd moje korzenie?”.

Organizatorem konkursu było Zachodniopomorskie Towarzystwo Genealogiczne „Pomerania” wraz z Archiwum Państwowym w Szczecinie, zaś partnerami Stowarzyszenie Kresy Wschodnie – Dziedzictwo i Pamięć oraz Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich Oddział w Szczecinie im. Andrzeja Przewoźnika. Konkurs Honorowym Patronatem objęli: Wojewoda Zachodniopomorski Tomasz Hinc, Zachodniopomorski Kurator Oświaty Magdalena Zarębska-Kulesza i Dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. Krzysztof Kowalczyk.

22 stycznia w Archiwum Państwowym w Szczecinie odbyło się spotkanie pt. „Grudzień '70. Pamiętamy” adresowane do członków Stowarzyszenia „Grudzień 70 – Styczeń 71”.

Fot. Dariusz Witulski

W pierwszej części spotkania pracownik szczecińskiego Archiwum Państwowego Bartosz Sitarz zaprezentował informacje o materiałach archi-

walnych dotyczących wydarzeń Grudnia '70 oraz Stycznia '71 znajdujących się w zasobie APSz. W drugiej Goście zwiedzili zabytkową siedzibę Archiwum.

Fot. Dariusz Witulski

7 lutego w setną rocznicę powstania państwowej sieci archiwalnej, powołanej Dekretem Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego o organizacji archiwów państwowych i opiece nad archiwaliami, zainaugurowano w Warszawie obchody stulecia archiwów państwowych. Jubileusz powołania państwowej sieci archiwalnej rozpoczęła ceremonia wręczenia odznaczeń państwowych i resortowych zasłużonym pracownikom polskich archiwów państwowych. 93 osoby związane zawodowo z archiwami odebrały odznaczenia w Pałacu Prezydenckim, które w imieniu Prezydenta RP Andrzeja Dudy wręczała Dyrektorka Generalna Kancelarii Prezydenta RP Grażyna Ignaczak-Bandyk.

Fot. Jacek Rajkowski

Za wybitne zasługi w dziedzinie archiwistyki polskiej odznaczono Panów Jana Bastę i Mariusza Olczaka – Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Za zasługi w działalności na rzecz ochrony i konserwacji zasobów archiwalnych wręczano archiwistom Złote, Srebrne i Brązowe Krzyże Zasługi, zaś za wzorowe, wyjątkowo sumienne wykonywanie obowiązków wynikających z pracy zawodowej, pracowników archiwów uhonorowano Złotymi, Srebrnym i Brązowymi Medalami Za Długoletnią Służbę.

Wśród wyróżnionych było dwoje pracowników Archiwum Państwowego w Szczecinie: dr hab. Maciej Szukała został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, Iga Bańkowska – Brązowym Krzyżem Zasługi.

Fot. Jacek Rajkowski

Następnie w Sali Balowej Zamku Królewskiego w Warszawie odbyła się Gala Archiwisty. Uroczystości odbyły się z udziałem przedstawicieli najwyższych władz państwowych, archiwistów i zaproszonych gości. Do zebranych na Zamku Królewskim listy skierowali Prezydent RP Andrzej Duda, Marszałek Sejmu Marek Kuchciński, Marszałek Senatu Stanisław Karczewski oraz Prezes Rady Ministrów Mateusz Morawiecki. Okolicz-

nościowe przemówienie wygłosił do zgromadzonych Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych dr Paweł Pietrzyk. Podczas gali zaprezentowano znaczek wyemitowany przez Poczta Polską, okolicznościową srebrną monetę kolekcjonerską, wprowadzoną do obiegu przez Narodowy Bank Polski, a także jubileuszową publikację pt. „Archiwa w Niepodległej. Stulecie archiwów państwowych 1919–2019”.

23 lutego, w czasie VII Międzynarodowego Dnia Przewodnika Turystycznego, szczecińskie Archiwum Państwowe było na jednej z 14 tras turystycznych przygotowanych z tej okazji przez Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Pilotów i Przewodników. W tę inicjatywę Archiwum włącza się od 3 lat. Odwiedziło nas tego dnia 60 osób.

Gości witał i przyjmował w swoim gabinecie dyrektor AP w Szczecinie dr hab. Krzysztof Kowalczyk. O zaprezentowanych w sobotę archiwalnych dokumentach opowiedziały Anna Kandybowicz i Grażyna Lupa. Tajemnice zabytkowego księgozbioru w Bibliotece AP przybliżyła dr Janina Kosman. W archiwalnym magazynie czuwał Marcin Rzuczkowski. Po

instytucji oprowadzili i o niej opowiedzieli: Iga Bańkowska, Karina Wołoszańska, Maciej Bartoszek i Bartosz Sitarz. O dokumentację fotograficzną zadbał Marek Lupa.

Fot. Marek Lupa

27 lutego w TVP 1 odbyła się premiera filmu pt. *Milczące Pokolenie*. Film przedstawia losy łączniczki Armii Krajowej major Danuty Szyksznian-Ossowskiej i jej wnuka Michała. Reżyserem dokumentu jest Paweł Domański, a operatorem i producentem Marcin Majerski. Zdjęcia do dokumentu kręcono w Szczecinie, w Białymstoku i Wilnie. Archiwum Państwowe w Szczecinie ma swój skromny udział w realizacji filmu – niektóre ujęcia były kręcone w archiwalnym magazynie.

Rok 2019 został ustanowiony uchwałą Sejmu RP Rokiem Anny Walentynowicz, aby złożyć hołd Jej niezłomnej postawie i zasługom dla utworzenia wielkiego ruchu „Solidarności” i odzyskania przez Polskę niepodległości. Z tej okazji 3 kwietnia, w Sali Rycerskiej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie, odbyła się sesja popularnonauko-

wa pn. *Kobiety szczecińskiej opozycji. Rok 2019 – Rokiem Anny Walentynowicz*. Organizatorami spotkania młodzieży ze świadkami historii byli: Zachodniopomorski Kurator Oświaty, Dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie oraz Fundacja Polskich Wartości.

Spotkanie skierowane było do uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych.

W sesji uczestniczyli także członkowie Stowarzyszenia Społecznego „Grudzień 70 – Styczeń 71” oraz przedstawiciele Stowarzyszenia Osób Represjonowanych w Stanie Wojennym.

Rozpoczął je wykład dyrektora Archiwum Państwowego w Szczecinie dr. hab. prof. US Krzysztofa Kowalczyka wprowadzający w atmosferę lat 80. XX w., narodzin i karnawału „Solidarności”, tragicznego czasu stanu wojennego oraz trudnej drogi do transformacji ustrojowej 1989 r. Na tym tle została przybliżona postać oraz dokonania jednej z kobiecych ikon „Solidarności” – Anny Walentynowicz. Wykład zilustrowały fotografie z zasobu Archiwum Państwowego w Szczecinie autorstwa uczestników wydarzeń, byłych działaczy opozycyjnych Panów Jarosława Kaczorowskiego i Pawła Woźniaka, na których utrwalona została aktywność oraz postacie różnych nurtów, w tym młodzieżowych, szczecińskiej opozycji demokratycznej lat 80. XX w. Fotografie te były po raz pierwszy zaprezentowane publicznie.

Fot. Daniel Wróbel

Spotkanie zwieńczyła niezwykle okazja do wysłuchania opowieści świadków historii – Ewy Naklickiej i Łucji Plaugo, byłych działaczek opozycji. W Roku Anny Walentynowicz chcieliśmy podkreślić rolę kobiet, które zоставiły swój ślad na polskich drogach do niepodległości, które zapisały się na kartach historii, ale także tych, które nie były na eksponowanych pozycjach, ale wspierały swoich bliskich w walce o wolność, godność

i prawa człowieka. Przypomnieć postaci z dalszych szeregów, wywodzące się także z rodzin o opozycyjnych rodowodach, takich które miały odwagę włączyć się w walkę o wolność, które ofiarnie ponosiły konsekwencje swoich niezłomnych postaw. Chcielibyśmy przypomnieć tym samym o wkładzie mieszkańców naszego regionu w walce o wolność i godność dla siebie samych i dla następnych pokoleń. Rozmowę z paniami Ewą Naklicką i Łucją Plaugo poprowadził dr Michał Siedziako.

Fot. Daniel Wróbel

10 kwietnia w Delegaturze Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie, odbyła się bliźniacza sesja popularnonaukowa pn. *Kobiety pierwszej Solidarności. Rok 2019 – Rokiem Anny Walentynowicz*.

Organizatorami spotkania ze świadkami historii byli: Zachodniopomorski Kurator Oświaty, Dyrektor Delegatury ZUW w Koszalinie, Dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie oraz Dyrektor Archiwum Państwowego w Koszalinie.

Prelegentami podczas sesji byli Dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. prof. US Krzysztof Kowalczyk, który przedstawił ikonę „Solidarności” – Annę Walentynowicz oraz starszy kustosz z Ar-

chiwum Państwowego w Koszalinie Robert Borucki, który opowiedział o materiałach archiwalnych z zasobu Archiwum Państwowego w Koszalinie rejestrujących działalność kobiet opozycjonistek.

Całość zakończyła dyskusja z udziałem koszalińskich byłych działaczek opozycyjnych (paniami Janiną Wardaszko, Ewą Miodek, Urszulą Kostuch i Marią Blicharz), którą poprowadził Zachodniopomorski Wicekurator Oświaty Bogusław Ogorzałek.

Sesji towarzyszyły dwie wystawy tematyczne *Kobiety – opozycjonistki z regionu koszalińskiego w zasobie Archiwum Państwowego w Koszalinie* oraz przygotowana przez Ligę Kobiet Polskich oraz Archiwum Akt Nowych – *Kobiety w walce o niepodległość Polski*.

W każdym z tych spotkań uczestniczyło ponad 120 osób.

10 i 12 kwietnia gościliśmy w Archiwum Państwowym w Szczecinie dwie grupy słuchaczy ze Stowarzyszenia Uniwersytet Trzeciego Wieku w Szczecinie.

10 kwietnia członków Zespołu Turystyki i Krajoznawstwa Stowarzyszenia po Archiwum oprowadzali kierownik Oddziału V Joanna Glatz i archiwista Bartosz Sitarz. W czasie spotkania przybliżono historię i działalność instytucji oraz zaprezentowano wybrane archiwalia. Przy tej okazji była możliwość odwiedzenia gabinetu Dyrektora i Biblioteki, które to pomieszczenia pełnią swoją pierwotną funkcję od 1900 r., tj. od wybudowania archiwalnego gmachu, a dodatkowo posiadają cenne, zabytkowe wyposażenie. W Bibliotece starsza kustosz dr Janina Kosman zaprezentowała wybrane zabytkowe druki o tematyce turystyczno-krajoznawczej. W niedostępnych na co dzień dla użytkowników pracowniach konserwacji oraz

Fot. Marek Lupa

digitalizacji materiałów archiwalnych starszy konserwator Grażyna Lupa oraz kustosz Marek Lupa omówili pokrótce techniki zabezpieczania zasobu. Kończącym akcentem odwiedzin w Archiwum było zajrzenie do archiwalnego magazynu.

12 kwietnia słuchaczy z Zespołu Literacko-Historycznego Stowarzyszenia Uniwersytet Trzeciego Wieku przyjęli dyrektor AP dr hab. Krzysztof Kowalczyk oraz kierownik Oddziału IV Iga Bańkowska. Dr hab. Paweł Gut, kierownik Oddziału I, zaprezentował w szerokim przekroju materiały archiwalne wśród których znalazły się rękopisy, pieczęci, księgi, dokumenty pergaminowe. Następnie w czasie spotkania z dyrektorem AP w jego gabinecie przybliżono aktywność Archiwum podejmowaną na wielu polach. Dr Janina Kosman Grupie Literacko-Historycznej zaprezentowała nieliczne w księgozbiorze Biblioteki AP, acz niezwykle cenne, publikacje o charakterze literackim m.in. rzadkość bibliograficzną XVII-wieczny zbiór wierszy pomorskiej poetki Sybilli Schwarz. Wizytę zwieńczyły, podobnie jak w przypadku pierwszej grupy, odwiedziny magazynu.

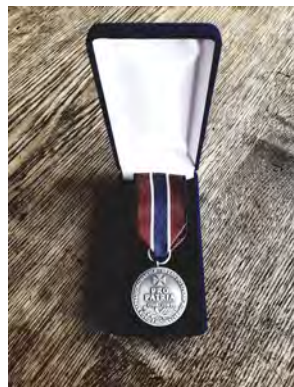

Fot. Marek Lupa

26 kwietnia dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. Krzysztof Kowalczyk otrzymał z rąk szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Jana Kasprzyka Medal Pro Patria. Medal został nadany na wniosek Zarządu Stowarzyszenia Społecznego „Grudzień 70 – Styczeń 71” w uznaniu zasług w kultywowaniu pamięci o walce o niepodległość Ojczyzny.

Fot. Marek Lupa

Fot. Iga Bańkowska

24 maja blisko 80 osób wzięło udział w warsztatach archiwalnych w Międzyzdrojach zorganizowanych wspólnie przez Archiwum Państwowe w Szczecinie i szczeciński oddział Stowarzyszenia Archiwistów Polskich. W wydarzeniu uczestniczyli Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych dr Paweł Pietrzyk, burmistrz Międzyzdrojów Mateusz Bobek, dyrektor Wolińskiego Parku Narodowego Stanisław Felisiak oraz delegacje archiwistów z Koszalina i Gorzowa Wielkopolskiego. Warsztaty miały na celu integrację środowiska archiwistów państwowych, archiwistów zakładowych, pracowników naukowych specjalizujących się w dziedzinie archiwistyki i innych osób zainteresowanych zagadnieniami archiwalnymi i zarządzania dokumentacją oraz były swoistym panelem wymiany doświadczeń.

Fot. Marek Lupa

Tego samego dnia, w Archiwum Państwowym w Szczecinie Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych dr Paweł Pietrzyk wręczył Odznaki „Za Zasługi dla Archiwistyki”: Joannie Glatz, kierującej Oddziałem V Ewidencji zasobu AP w Szczecinie, Jarosławowi Kaczorowskiemu, byłemu dzia-

Łączowi opozycji demokratycznej, Wojciechowi Woźniakowi i Łukaszowi Szełemejowi z Fundacji Polskich Wartości.

Od lewej: dr hab. Krzysztof Kowalczyk, Łukasz Szełemej, Jarosław Kaczorowski, Joanna Głatz, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych dr Paweł Pietrzyk, Wojciech Woźniak, fot. Dariusz Witulski

3 czerwca w Sali Kolumnowej Książnicy Pomorskiej odbył się wernisaż wystawy pt. „Szczecińska opozycja antykomunistyczna lat 80. i czasy

Fot. Dariusz Witulski

przełomu w obiektywie Jarosława Kaczorowskiego i Pawła Woźniaka". Jej organizatorem było Archiwum Państwowe w Szczecinie, a partnerami: Książnica Pomorska i Fundacja Polskich Wartości. Kuratorem wystawy był dyrektor Archiwum dr hab. prof. US Krzysztof Kowalczyk, a autorem scenariusza – historyk IPN dr Michał Siedziako. Projekt graficzny opracowali: Iga Bańkowska (Archiwum Państwowe w Szczecinie) i Łukasz Szełemej (Fundacja Polskich Wartości).

Wystawa została podzielona na bloki tematyczne: *O fotografiach i ich autorach; Szczecińska „Solidarność” 1980–1981; Kościół oazą opozycji; „Solidarność” podzielona; Młodzi szczecinianie przeciw PRL; Jan Paweł II w Szczecinie; Sierpień '88; Manifestacje uliczne 1989/1990; Kto prezydentem?* Wiele ze zdjęć zaprezentowanych na wystawie zostało upublicznionych po raz pierwszy m.in. zdjęcia ilustrujące działalność M. Jurczyka i jego środowiska, młodzieżowych środowisk antykomunistycznych, kampanię w wyborach prezydenckich w 1990 r. Uzupełniały ją artefakty, m.in. pamiątki z obozu internowania w Wierchowie oraz inne z czasów działalności opozycyjnej pochodzące ze zbiorów rodziny Woźniaków.

Fot. Dariusz Witulski

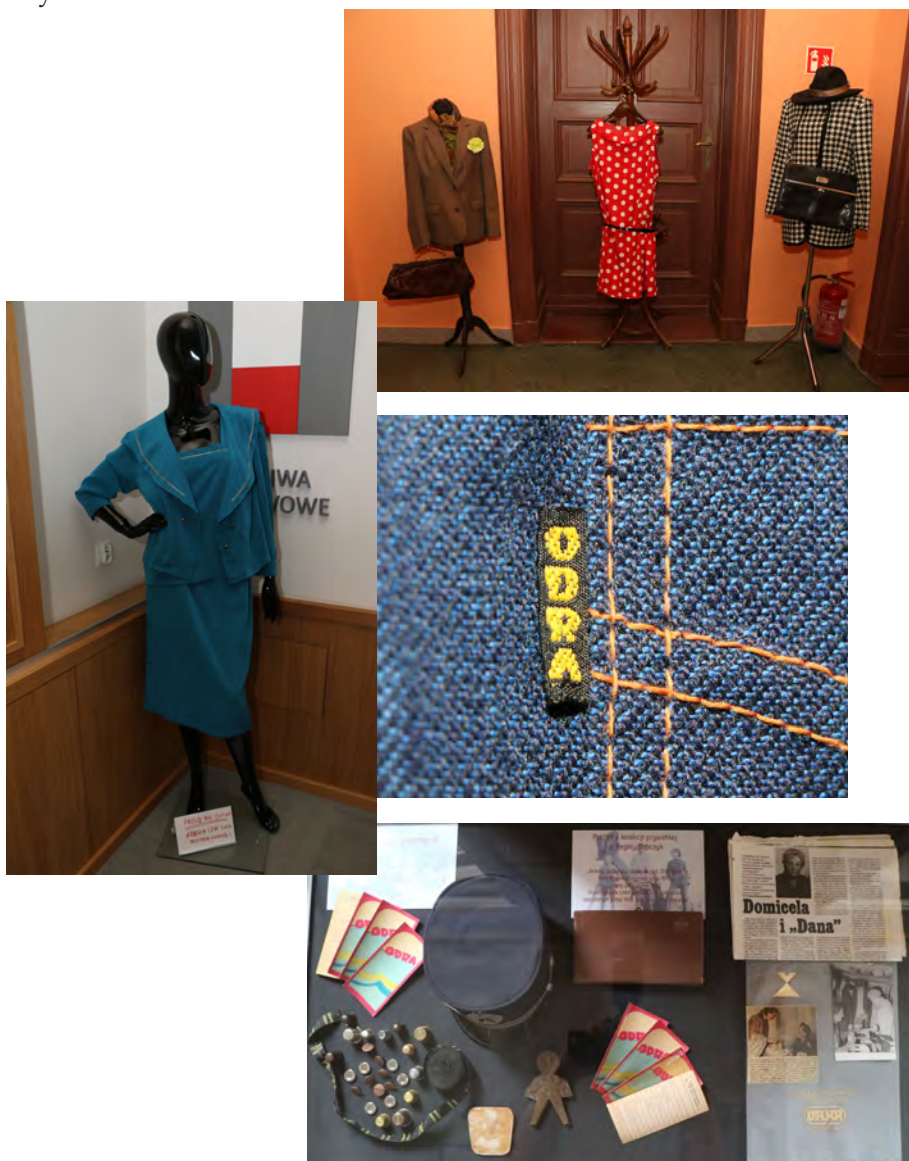
Międzynarodowy Dzień Archiwów 2019 świętowali z nami Centrum Przemysłów Kreatywnych Akademii Sztuki w Szczecinie oraz Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Szczecinie.

Fot. Dariusz Witulski

Oprócz wykładów na temat historii szczecińskiego przemysłu odzieżowego, można było zwiedzić zabytkową siedzibę archiwum przy okazji oglądając wystawę *Z historii przemysłu odzieżowego na Pomorzu Zachodnim ze zbiorów Archiwum Państwowego w Szczecinie i kolekcji prywatnych*. Dzięki

zaangażowaniu i życzliwości różnych osób mogliśmy zaprezentować w sobotę naszym Gościom wiele ciekawych eksponatów, w tym pamiątek, m.in. żakiety, bluzki i sukienki z „Dany”, dżinsy z „Odry” – model z 1984 r., przemysłową maszynę do szycia ze szczecińskiej Spółdzielni Pracy „Moda”, artefakty z kolekcji prywatnych, w tym, napy i guziki, etykiety, mydełko krawieckie, czapkę ochrony i matrycę z ZPO „Odra”, pamiątki z ZPO „Dana”, w tym portfel – „gadżet reklamowy” – z kolekcji p. Reginy Sobczyk.

Fot. Dariusz Witulski

W dwóch salach zabytkowego, archiwalnego gmachu magazynowego zaprezentowano projekty studentów Wzornictwa Akademii Sztuki w Szczecinie w ramach wystawy „Przyszłość w przeszłości” – nowe spojrzenie na modę studentów projektowania ubioru Akademii Sztuki w Szczecinie.

Fot. Dariusz Witulski

Fot. Iga Bańkowska

Na ten jeden dzień, Czytelnia Archiwum Państwowego w Szczecinie zamieniła się w przestrzeń poświęconą najmłodszemu. Wraz z Regionalnym Ośrodkiem Debaty Międzynarodowej w Szczecinie zorganizowano warsztaty dla dzieci o historii ubioru. Warsztatom dla dzieci, towarzyszyła wystawa eksponatów z Prywatnego Muzeum Lalek Pani Bogusławy Ciasnochy.

Fot. Dariusz Witulski

Fot. Marek Lupa

Archiwalne święto odbyło się także w oddziałach APSz w Stargardzie i Międzyzdrojach. W stargardzkim Oddziale Archiwum Państwowego w Szczecinie MDA upłynął z mapą Eilharda Lubinusa z początku XVII wieku.

Fot. Urszula Markiewicz

W międzyzdrojskim oddziale archiwum można było zobaczyć m.in. wystawę zatytułowaną: *Z szuflady międzyzdrojanki – historia Międzyzdrojów*

domowymi archiwaliami opowiedziana. Oprócz zapoznania się z wystawą, każdy z gości odwiedzających archiwum miał okazję zwiedzić na co dzień niedostępne magazyny archiwalne, a także poznać niezwykłą historię białogórskiego

kompleksu. Ponadto międzyzdrojscy archiwiści udzielali porad dotyczących poszukiwań genealogicznych oraz zasad postępowania z dokumentacją.

25 czerwca w archiwum odbyło się seminarium archiwalne „Metodyka opracowania i zabezpieczenia materiałów archiwalnych wchodzących w skład narodowego zasobu archiwalnego wytworzonych i zgromadzonych w niepaństwowych jednostkach organizacyjnych”. Skierowane było do niepaństwowych jednostek organizacyjnych tworzących ewidencjonowany niepaństwowy zasób archiwalny, a jego celem było przedstawienie oraz przybliżenie zagadnień związanych z ewidencjonowaniem, przechowywaniem, zabezpieczeniem materiałów archiwalnych, będących źródłem informacji o wartości historycznej. Uczestnicy seminarium zapoznali się z najważniejszymi funkcjami oraz obszarami działalności archiwum państwowego, przepisami archiwalnymi normującymi postępowanie z materiałami archiwalnymi wytworzonymi przez podmioty tworzące ewidencjonowany niepaństwowy zasób archiwalny.

W czasie Europejskich Dni Dziedzictwa / Zachodniopomorskich Dni Dziedzictwa 2019 odbywających się pod hasłem „W drodze” w Archiwum Państwowym w Szczecinie odbyły się otwarte wykłady: dr Kacper Pencarski „Drogą i koleją przez Pomorze Zachodnie w XIX i XX wieku”; dr hab. Paweł Gut „Sukiennictwo na Pomorzu w XVIII wieku”; Bartosz Sitarz „Archiwa Rodzinne (warsztaty w ramach projektu Archiwa Rodzinne Niepodległej)”; dr Radosław Pawlik „Z Pomorza na dwór papieski. Pomorscy duchowni członkami bractwa Santa Maria dell’ Anima w Rzymie (na przełomie XV i XVI w.)”.

Dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. Krzysztof Kowalczyk uczestniczył 11 września w uroczystościach 80. rocznicy wybuchu drugiej wojny światowej oraz 30. powstania Stowarzyszenia Polaków Represjonowanych przez III Rzeszę. Podczas uroczystości rocznicowych Dyrektor Archiwum został uhonorowany medalem pamiątkowym nadanym przez Zarząd Wojewódzki Stowarzyszenia za wkład w utrwalanie pamięci o pracy przymusowej Polek i Polaków wywiezionych na roboty do III Rzeszy.

30 września, w nowo ustanowiony przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych – Dzień Archiwisty, odbyła się oficjalna inauguracja projektu „Archiwa Rodzinne Niepodległej”. Projekt ten jest realizowany w ramach Programu „Niepodległa”, a tym samym wpisuje się w obchody stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości. Dodatkowo uświetnia jeszcze inną znamieną dla polskich archiwów datę – stulecie powołania państwowej sieci archiwalnej.

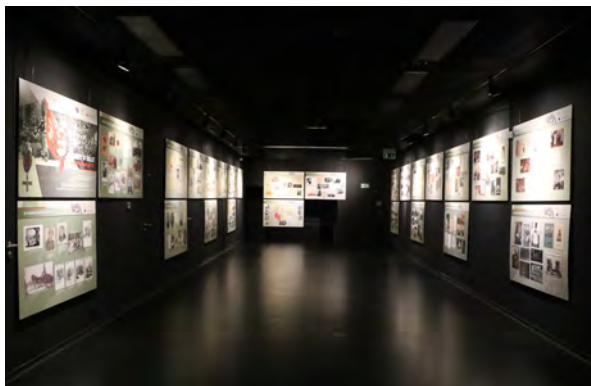
Archiwa Rodzinne Niepodległej to szereg inicjatyw, jak spotkania, warsztaty, porady, prezentacje, mające na celu kształtowanie kultury gromadzenia zbiorów prywatnych, tworzenia i dbania o archiwa rodzinne, zachęcanie do dokumentowania siebie, swojego życia, przekazywania wiedzy, rodzinnych historii i pamiątek w swoistej sztafecie pokoleń. W szczecińskim Archiwum Państwowym odbyła się konferencja prasowa wraz z pokazem wybranych pamiątek pochodzących z kolekcji prywatnych przechowywanych w APSz.

Zachodniopomorski Kurator Oświaty oraz Dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie zaprosili uczniów zachodniopomorskich szkół do udziału w konkursie na pracę literacką pt. „Znajdź swoją pamiątkę rodzinną i opisz jej historię”. Był on skierowany do uczniów szkół podstawowych, ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych z województwa zachodniopomorskiego. Wpłynęło ponad 400 prac. Z uwagi na ich wysoki poziom wyłoniono 17 laureatów, których prace ukażą się drukiem.

25 października w Archiwum Państwowym w Szczecinie gościli uczniowie z LO nr 1 w Szczecinie oraz z Gimnazjum w Neustrelitz. Młodzież uczestniczyła w warsztatach historycznych „Upamiętnić ludzi”, dotyczących eksterminacji ludności żydowskiej oraz pracy przymusowej Polaków w Niemczech w okresie drugiej wojny światowej. Zajęcia prowadził dr hab. Paweł Gut.

W listopadzie w Przestrzeni Dialogu w Muzeum Narodowym w Szczecinie – Centrum Dialogu Przełomy można było oglądać wystawę „Kobiety w walce o niepodległość Polski”.

Na wystawę złożyło się 26 plansz o mądrych, silnych i niezwykłych polskich kobietach, które żyły i działały w trudnych czasach, zarówno wojny, jak i pokoju. Ilustracje i kopie dokumentów pochodzą przede wszystkim ze zbiorów: Archiwum Akt Nowych, Archiwum Państwowe w Poznaniu, Narodowe Archiwum Cyfrowe, Wojskowe Biuro Historyczne, Komisja Historii Kobiet w Walce o Niepodległość Polski oraz zbiorów prywatnych Tadeusza Krawczaka i Jacka Dehnela. Ekspozycję przygotowało Archiwum Akt Nowych we współpracy z Ligą Kobiet Polskich Zarząd Główny. Organizatorami szczecińskiej odsłony ekspozycji byli: Archiwum Akt Nowych, Archiwum Państwowe w Szczecinie, Muzeum Narodowe w Szczecinie – Centrum Dialogu Przełomy.

Od lewej: dyrektor AAN dr Tadeusz Krawczak, dyrektor MNS Lech Karwowski, dyrektor APSz dr hab. Krzysztof Kowalczyk, fot. Dariusz Witulski

Z okazji Narodowego Święta Niepodległości 8 listopada dyrektor Archiwum Państwowego dr hab. Krzysztof Kowalczyk wygłosił dwa wykłady na temat działalności niepodległościowej Ignacego Jana Paderewskiego i Józefa Piłsudskiego dla uczniów szkoły podstawowej i liceum prywatnego Leonarda Piwoniego w Szczecinie. Zachęcał młodzież do korzystania z portalu archiwów państwowych – szukajwarchiwach.gov.pl. Dyskutowano również o filmie „Piłsudski”. Spotkanie odbyło się dzięki zaangażowaniu prof. liceum L. Piwoniego pani Anety Radzik. Przedsięwzięcie zostało realizowane wspólnie z Regionalnym Ośrodkiem Debaty Międzynarodowej w Szczecinie.

Fot. Aneta Radzik

16 listopada odbyły się Zaduszki „Wspomnij Bohatera” – uroczystości wspominkowe, które wpisały się już w kalendarz szczecińskich wydarzeń, organizowane przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Szczecinie – we współpracy z Archiwum Państwowym w Szczecinie, Światowym Związkiem Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Szczecin i ks. Waldemarem Szczurowskim.

Uczestnicy przeszli w marszu pamięci od bramy głównej Cmentarza Centralnego w Szczecinie składając kwiaty i znicze przy pomnikach: „W Hołdzie Bohaterom Września 1939”, „Ofiarom Staliniзму”, „Pamięci Sybira-

ków", „Krzyżu Katyńskim", pomniku „Ofiar Nacjonalistów Ukraińskich w latach 1939–1947", „Krzyżu Męczeństwa Narodu Polskiego" oraz grobie gen. Aleksandra Litwinowicza.

Następnie w kaplicy pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych odprawio-

Fot. Dariusz Witulski

na została msza św. W uroczystościach uczestniczyli przedstawiciele środowisk kombatanckich i opozycyjnych, uczniowie Szkoły Podstawowej nr 63 oraz Katolickiego Liceum Ogólnokształcącego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego.

W 2019 roku minęło dziesięć lat od otwarcia w byłych budynkach koszarowych na Białej Górze pod Międzyzdrojami oddziału Archiwum Państwowego w Szczecinie. Z tej okazji 27 listopada, Dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. Krzysztof Kowalczyk zaprosił przedstawicieli jednostek państwowych oraz samorządowych z terenu działania oddziału, a także osoby związane z oddziałem na uroczyste obchody.

5 grudnia w Książnicy Pomorskiej odbyła się promocja książki autorstwa archiwisty i historyka dr. Radosława Pawlika „Kapituła katedralna w Kamieniu Pomorskim na przełomie epok (1498–1549)”. Monografia ta stanowi zmienioną i rozszerzoną wersję rozprawy doktorskiej R. Pawlika napisanej pod kierunkiem wybitnego znawcy dziejów Pomorza i Kaszub prof. dr. hab. Zygmunta Szultki, który był gościem honorowym spotkania. Publikacja została współwydana przez Archiwum Państwowe w Szczecinie, Archiwum Główne Akt Dawnych i Stowarzyszenie Archiwistów Polskich. Tematem książki są wciąż kontrowersyjne kwestie uwarunkowań i początków reformacji w Księstwie Pomorskim w pierwszej połowie XVI w. Autor podjął tutaj próbę odpowiedzi na pytania dotyczące stosunku kolegium katedralnego i jego poszczególnych członków do luteranizmu, przyczyn, motywów, uwarunkowań i momentu przejścia przez kapitułę na protestantyzm, a także jej roli i udziału w reformie kościelnej w państwie. 14 grudnia odbyło się drugie spotkanie promocyjne mono-

grafii dr. Radosława Pawlika w Muzeum Historii Ziemi Kamieńskiej, zorganizowane przez Błażeja Bubnowicza. Przybyli na nie przedstawiciele obecnej kamieńskiej kapituły kolegiackiej w osobach jej prepozyta ks. kan. prof. dr. hab. Wiesława Dyka i dziekana – ks. kan. Dariusza Żarkowskiego, proboszcza parafii.

Fot. Dariusz Witulski

Fot. Jarosław Kaczorowski

18 grudnia nieformalna grupa stanowiąca Duszpasterstwo Ludzi Pracy im. ks. Jerzego Popiełuszki przekazała do Archiwum Państwowego w Szczecinie swój historyczny sztandar pieczołowicie dotąd przechowywany w prywatnym miesz-

kaniu. Sztandar został ufundowany z prywatnych składek już po stanie wojennym. Ze względu na represje dotyczące opozycjonistów, był przez lata ukrywany. Na sztandarze jest wizerunek orła w złotej koronie oraz napis Duszpasterstwo Ludzi Pracy im. księdza Jerzego Popiełuszki na tle litery V.

Szczecińskie Duszpasterstwo Ludzi Pracy powstało w 1984 roku, a od 1986 roku nosi imię ks. Jerzego Popiełuszki. Opiekował się nim ks. Andrzej Steckiewicz z kościoła św. Stanisława Kostki w Szczecinie, wokół którego skupiała się część środowisk opozycyjnych.

Sztandar, traktowany przez Duszpasterstwo Ludzi Pracy jako ich symbol i swoista relikwia, nadal będzie uświetniał uroczystości patriotyczne, jako że wedle zawartej z Archiwum Państwowym w Szczecinie umowy przekazania, będzie on przez Archiwum używany.

Fot. Dariusz Witulski

W 2019 roku odbyło się wiele spotkań i lekcji archiwalnych skierowanych do różnych grup wiekowych. Ich tematyka to m.in. funkcjonowanie Archiwum Państwowego, historyczne źródła archiwalne do dziejów Pomorza Zachodniego i Polski, archiwa rodzinne, spotkania rocznicowe. Odwiedzi-li nas m.in. studenci Uniwersytetu Szczecińskiego, Akademii Pomorskiej w Słupsku, słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku, członkowie i sympatycy Zachodniopomorskiego Związku Kombatantów RP i Byłych Więź-niów Politycznych, członkowie Stowarzyszenia „Grudzień 70 – Styczeń 71”, Duszpasterstwo Ludzi Pracy im. ks. Jerzego Popiełuszki, uczniowie szkół w tym IX LO, III LO, młodzież z Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Słabosłyszących im. Juliana Tuwima w Szczecinie.

Szczecińscy archiwiści wsparli swoją wiedzą i umiejętnościami instytucje polonijne w ramach programu Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwo-wych „Ochrona dziedzictwa archiwalnego za granicą” realizowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. I tak Iga Bańkow-ska i Maciej Bartoszek byli oddelegowani do pracy w Archivum Helveto-Polonicum w szwajcarskim Fryburgu; Michał Knitter i Łukasz Kozłowski, kolejny raz, uczestniczyli w pracach Studium Polski Podziemnej/The Polish Underground Movement Study Trust w Londynie; Iga Bańkowska pracowała również na rzecz Archiwum Rzymskiego Domu Generalnego Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa.